



SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010. Tālrunis: 67830735, 67210274. Fakss: 67830770. E-pasts: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2024. gada 7. februārī

Satversmes tiesas 2. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Irēna Kucina, tiesneši Jānis Neimanis un Jautrīte Briede,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto [..] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 6/2024),

konstatēja:

1. No pieteikuma izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu atzīt Jūrmalas pilsētas domes 2021. gada 25. februāra saistošo noteikumu Nr. 17 “Jūrmalas valstspilsētas teritorijas kopšanas saistošie noteikumi” (turpmāk – Noteikumi Nr. 17) 4.1. apakšpunktu (turpmāk – apstrīdētā norma) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 105. pantam un attiecībā uz Pieteikuma iesniedzēju par spēkā neesošu no tās pieņemšanas brīža.

2. Noteikumi Nr. 17, tostarp apstrīdētā norma ir zaudējusi spēku 2024. gada 23. janvārī, kad stājās spēkā Jūrmalas pilsētas domes 2023. gada 28. septembra saistošie noteikumi Nr. 25 “Jūrmalas valstspilsētas teritorijas kopšanas saistošie noteikumi”.

Apstrīdētā norma noteica, ka nekustamo īpašumu īpašniekiem vai tiesiskajiem valdītājiem nekustamajā īpašumā un īpašumam piegulošajā teritorijā

ir pienākums pļaut zālienu, nepieļaujot, ka zāles garums pārsniedz 15 centimetrus un kūlas veidošanos, veikt ietves tīrīšanu.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Pieteikuma iesniedzēja jau iepriekš vērsusies Satversmes tiesā ar pieteikumu, lūdzot atzīt apstrīdēto normu par neatbilstošu Satversmes 105. pantam (ieteikums Nr. 119/2022).

Izskatot minēto pieteikumu, Satversmes tiesas 1. kolēģija 2022. gada 26. jūlijā nolēma atteikties ierosināt lietu, pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu. Minētajā lēmumā atzīts, ka no pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem nav iespējams pārliecināties par to, kad Pieteikuma iesniedzēja pirmo reizi nokļuvusi apstrīdētās normas tvērumā vai kad tā viņai tikusi piemērota. Tādējādi Pieteikuma iesniedzēja nav pamatojusi, ka apstrīdētā norma rada tai Satversmes 105. pantā ietverto pamattiesību aizskārumu.

Līdz ar to kolēģijai, ievērojot Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 5. punktu, ir jāizvērtē, vai izskatāmajā pieteikumā ietvertais faktisko apstākļu izklāsts vai juridiskais pamatojums pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Izskatāmajā pieteikumā ir mainījies faktisko apstākļu izklāsts attiecībā uz apstrīdētās normas piemērošanu Pieteikuma iesniedzējai. Tāpat pieteikumā ietverti jauni argumenti par apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 105. pantam.

Līdz ar to pieteikumā ietvertais faktisko apstākļu izklāsts un juridiskais pamatojums ir mainījies pēc būtības un kolēģijai no jauna jāvērtē tā atbilstība Satversmes tiesas likumā noteiktajām prasībām.

5. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 16. panta 3. punktam Satversmes tiesa izskata lietas par normatīvo aktu atbilstību augstāka juridiska spēka tiesību normām. Pieteikumā apstrīdēta pašvaldības saistošo noteikumu atbilstība Satversmei. Tādējādi pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

6. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktam persona var iesniegt pieteikumu Satversmes tiesai tai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzējai pieder nekustamais īpašums Jūrmalā. Jūrmalas pašvaldības policijas inspektors konstatēja, ka minētajā īpašumā ir nepļauta zāle, tādējādi neesot izpildīts no apstrīdētās normas izrietošais nekustamā īpašuma īpašnieka pienākums pļaut zāli. Ar Jūrmalas Administratīvās komisijas [datums] lēmumu (turpmāk – Komisijas lēmums), pamatojoties arī uz apstrīdēto normu, Pieteikuma iesniedzējai piemērots administratīvais sods.

Pieteikuma iesniedzējas ieskatā, apstrīdētā norma aizskar viņai Satversmes 105. pantā ietvertās pamattiesības, jo tajā noteiktais tiesību uz īpašumu ierobežojums nav noteikts ar likumu un nav samērīgs. Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēja ir tiesīga iesniegt pieteikumu Satversmes tiesai, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktās prasības.

7. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta otro daļu persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību tikai tad, ja tā ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī tādu nav.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja Komisijas lēmumu pārsūdzēja Rīgas rajona tiesā, ar kuras spriedumu

tas atstāts negrozīts. Izskatot Pieteikuma iesniedzējas apelācijas sūdzību par minēto spriedumu, ar Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas [datums] lēmumu atteikts ierosināt apelācijas tiesvedību. Šis lēmums nav pārsūdzams. Tātad Pieteikuma iesniedzēja ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtais daļas pirmajam teikumam konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā pēc pēdējās institūcijas nolēmuma spēkā stāšanās.

Konkrētajā gadījumā termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai skaitāms no [datums], kad tika pieņemts un spēkā stājās Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas lēmums. Pieteikums Satversmes tiesā saņemts 2024. gada 20. janvārī.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrās daļas un ceturtais daļas pirmā teikuma prasībām.

8. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktu pieteikumā ir jānorāda juridiskais pamatojums. Par juridisko pamatojumu Satversmes tiesas likuma izpratnē atzīstama juridiskā argumentācija, kurā pamatota apstrīdētās normas neatbilstība pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai.

Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 105. pantam.

Vērtējot apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 105. pantam, Satversmes tiesa noskaidro: 1) vai apstrīdētajā normā ietvertais tiesību uz īpašumu ierobežojums ir noteikts ar pienācīgā kārtībā pieņemtu normu; 2) vai tam ir leģitīms mērķis; 3) vai tas ir samērīgs ar tā leģitīmo mērķi (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2021. gada 7. oktobra sprieduma lietā Nr. 2020-59-01 17. punktu*).

Noskaidrojot, vai ierobežojums ir samērīgs ar tā leģitīmo mērķi, Satversmes tiesa pārbauda: 1) vai izraudzītie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai jeb vai ar izraudzīto līdzekli var sasniegt leģitīmo mērķi; 2) vai šāda rīcība ir nepieciešama jeb vai leģitīmo mērķi nevar sasniegt ar indivīda tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem; 3) vai ierobežojums ir atbilstošs jeb vai labums, ko

iegūst sabiedrība, ir lielāks par indivīda tiesībām nodarīto kaitējumu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2021. gada 15. janvāra sprieduma lietā Nr. 2020-21-01 13. punktu*).

8.1. Pieteikumā ir citēts tiesībsarga sniegtais atzinums Jūrmalas valstspilsētas pašvaldībai (turpmāk – pašvaldība) par apstrīdēto normu. Tajā ir norādīts, ka apstrīdētā norma, ciktāl tā paredz administratīvo atbildību par kūlas veidošanās pieļaušanu, esot pieņemta *ultra vires* un nevarot būt spēkā, jo šo jautājumu jau bija noregulējis likumdevējs. Proti, Ministru kabineta 2016. gada 19. aprīļa noteikumu Nr. 238 “Ugunsdrošības noteikumi” (turpmāk – Noteikumi Nr. 238) 28. punkts paredzot īpašnieka pienākumu veikt pasākumus, lai teritorijā nenotiktu kūlas degšana. Savukārt administratīvā atbildība par normatīvajos aktos noteikto ugunsdrošības prasību neievērošanu paredzēta Ugunsdrošības un ugunsdzēsības likuma IV nodaļā. Atbildība par pasākumu veikšanu, lai nenotiktu kūlas degšana, ietverot arī atbildību par pasākumu īstenošanu, lai kūla neveidotos.

Tādējādi no pieteikuma izriet, ka apsvērumi par to, ka apstrīdētajā normā ietvertais pamattiesību ierobežojums nav noteikts ar pienācīgā kārtībā pieņemtu likumu ir saistīti ar to, ka pašvaldība nebija tiesīga noteikt administratīvo atbildību par kūlas veidošanās pieļaušanu. Tomēr apstrīdētā norma vienīgi noteic nekustamā īpašuma īpašnieka pienākumu nepieļaut kūlas veidošanos, bet pati par sevi neparedz administratīvo atbildību par kūlas veidošanās pieļaušanu. Atbildība par šā pienākuma neievērošanu ir paredzēta Noteikumu Nr. 17 8. punktā, taču šīs normas satversmība pieteikumā nav apstrīdēta. Lai gan apstrīdētajā normā ir noregulēts tas pats jautājums, kuru jau regulē Noteikumu Nr. 238 28. punkts, pieteikumā nav sniegts pamatojums tam, kādēļ pašvaldība, pieņemot apstrīdēto normu, būtu rīkojusies *ultra vires* tieši attiecībā uz pienākuma nepieļaut kūlas veidošanos noteikšanu.

8.2. Pieteikuma iesniedzējas ieskatā, ar apstrīdēto normu noteiktais tiesību uz īpašumu ierobežojums nav samērīgs.

Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka viņai ir uzlikts pienākums veikt pašvaldības funkciju – kopt īpašumam piegulošo publiskā lietošanā esošo teritoriju –, taču tam netiekot sniegts finansējums vai citāds atbalsts no pašvaldības. Tādējādi pašvaldība neesot ievērojusi Valsts pārvaldes iekārtas likumā noteikto pārvaldes uzdevuma deleģēšanas kārtību. Apstrīdētā norma esot pretrunā arī

Noteikumu Nr. 238 27. punktam, jo nosaka pienākumu pļaut zāli visā teritorijā, vairāk kā 10 metru attālumā no dzīvojamās ēkas. Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka vēlas pļaut zāli pēc sava ieskata divas reizes gadā, lai saglabātu dabas daudzveidību un samazinātu pļaušanas izmaksas. Apstrīdētā norma nepamatoti liedzot viņai savā īpašumā veidot pļavas tipa zālienu.

No pieteikuma izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja nepiekrīt pienākumam pļaut zāli, nepieļaujot, ka tās garums pārsniedz 15 centimetrus, ne attiecībā uz pašu īpašumu, ne tam piegulošo teritoriju.

Satversmes tiesa jau iepriekš, vērtējot īpašnieka pienākuma kopt un tīrīt nekustamajam īpašumam piegulošo teritoriju atbilstību Satversmes 105. pantam, ir norādījusi, ka pašvaldībai ir jāuzņemas līdzdalība šīs funkcijas īstenošanā. Taču līdzdalības veidi var būt dažādi. Tie var būt pašvaldības noteikti atvieglojumi, kā arī detalizēti reglamentēts īpašnieka pienākuma – kopt un tīrīt viņa īpašumam piegulošo teritoriju – apjoms, paredzot noteiktu kopjamās piegulošās teritorijas platumu no īpašuma robežas (*sk., Satversmes tiesas 2014. gada 6. novembra sprieduma lietā Nr. 2013-20-03 13.2. un 13.3. punktu*). Noteikumu Nr. 17 3. punkts paredz, ka ir jānodrošina piegulošās teritorijas uzturēšana piecu metru platumā no nekustamā īpašuma robežas, savukārt III nodaļā ir noteikti atbrīvojumi no šā pienākuma izpildes.

Pieteikumā vispārīgi norādīts, ka pienākuma kopt īpašumam piegulošo teritoriju izpildē netiekot sniegts finansējums vai citāds atbalsts no pašvaldības. Tomēr pieteikumā nav pamatots, kāpēc Noteikumos Nr. 17 noteiktie pašvaldības līdzdalības veidi šā pienākuma izpildē nav pietiekami. Turklāt pieteikumā nav norādīts arī uz citiem iespējamiem līdzdalības veidiem, kurus pašvaldībai būtu bijis jānosaka. Tāpat pieteikumā nav norādīta neviena Valsts pārvaldes iekārtas likuma norma, no kuras izrietētu pašvaldības pienākums sniegt finansiālu atbalstu īpašniekam īpašumam piegulošās teritorijas kopšanā.

Savukārt pieteikumā ietvertās vispārīgās norādes par to, ka Pieteikuma iesniedzēja vēlētos zāli savā īpašumā pļaut pēc saviem ieskatiem, nav uzskatāmas par juridisko pamatojumu Satversmes tiesas likuma izpratnē. Pieteikumā nav sniegts Satversmes tiesas judikatūrai atbilstošs pamatojums par to, ka pastāv alternatīvi līdzekļi, lai pamattiesību ierobežojuma leģitīmo mērķi sasniegtu vismaz tādā pašā kvalitātē, kā arī, ka labums, ko iegūst sabiedrība nav lielāks par indivīda

tiesībām nodarīto kaitējumu. Šādu pamatojumu neietver arī citētajā tiesībsarga atzinumā paustie argumenti par to, ka apstrīdētajā normā noteiktais ierobežojums neesot samērīgs, jo pašvaldība neesot pamatojusi, kādēļ leģitīmā mērķa sasniegšanai ir noteikts zāles garums līdz 15 centimetriem, kā arī neesot diferencēts pieļaujamais zāles garums atkarībā no tā, vai teritorija ir nožogota un kāds ir teritorijas attīstības dokumentā atļautais vai plānotais teritorijas izmantošanas veids. Minētajā tiesībsarga atzinumā arī norādīts, ka 15 centimetri ir vidējais pieļaujamais zāles garums, ko izvēlējušās Latvijas pašvaldības. Pieteikumā nav pamatots, kāpēc pašvaldībai ir liegts noteikt, ka zāles garums nedrīkst pārsniegt tieši 15 centimetrus.

Līdz ar to pieteikums neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 2. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [..] pieteikuma (pieteikums Nr. 6/2024).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Irēna Kucina